

Blowing the Shofar After Ma'ariv Following Yom Kippur

RABBI GEORGE POLLAK

This responsum was approved by the CJLS with twelve votes in its favor. The names of the voting members are unavailable.

שאלה

Is it proper to postpone the blowing of the shofar on Yom Kippur from the conclusion of נעילה until after מעריב?

תשובה

In the *Hagahot* to Rambam, Sefer Zemanim, chapter 3 we find the following:

מה שנהגו לתקוע במוצאי יום כפור דאמר במדרש שבמוצאי יום כפור בת לתקוע כל סדר תשר"ת וכן נמצא בתשובת רב פלטוי דאון ורב עמרם ואנן דא"כ לא היה לו לתקוע אלא בשנת יובל וביום כפור עצמו ועיקר המנהג קול יוצא ואומר לך אכול בשמחה לחמך. ומי שאומר שהוא זכר ליובל טועה לא נהגינן לתקוע אלא תקיעה אחת. ואי קשיע שאנו תוקעים קודם הבדלה משום דתקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה ועוד כבר עבר היום ואין לי להאריך.

The custom of blowing shofar at the end of Yom Kippur comes from the midrash which says that at the end of Yom Kippur a heavenly voice goes forth saying 'Go eat your bread in joy.' And they who say that [blowing shofar] is a commemoration of the Jubilee are mistaken, for if so, we should blow only during a Jubilee year or Yom Kippur itself. And the custom is originally to blow the entire תקיעה, תרועה, שברים, תקיעה order. And so wrote Rabbi Paltoi Gaon in his responsum and Rav Amram. But we are accustomed to blow only one תקיעה. And there is no objection to our blowing before הבדלה because blowing the shofar is a skill, and not a [prohibited] labor. Furthermore, the day is [by that point] over, and there is no need for me to expand on this point.

The Committee on Jewish Law and Standards of the Rabbinical Assembly provides guidance in matters of halakhah for the Conservative movement. The individual rabbi, however, is the authority for the interpretation and application of all matters of halakhah.

The relevant passage in Shulhan Arukh *Orah Hayyim* section 623:6 reads as follows:

בסוף הסליחות אומרים ז"פ ה' הוא האלהים ותוקעים תשר"ת. הגה: ויש אומרים שאין לתקוע רק תקיעה אחת... וכן נוהגין במדינות אלו ותוקעין לאחר שאמר קדיש לאחר נעילה וקצת מקומות נהגו לתקוע קודם קדיש.

At the end of the *seliḥot* we say, 'The Lord is God' seven times and blow תקיעה, תרועה, שברים, תקיעה. Isserles: And some say to blow only one תקיעה... and such is the custom in these lands. And they blow after having said קדיש, נעילה. And in some places the custom is to blow shofar before קדיש.

The commentary *Be'er Hetev* ad loc. adds:

ותוקעים: סימן לסילוק השכינה למעלה, שנאמר עלה אלהים בתרועה – וזכר לתקיעת יובל שהיתה ב"כ... אע"ג דלא הברילו בתפילה עדיין מ"מ כיון שכבר עבר היום ותקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה לא החמירו בה (טור).

'And they blow.' This is a sign of the שכינה's ascent to heaven. As it says, 'God ascends with the תרועה.' And it is commemorative of the shofar blast of the jubilee, which was on Yom Kippur... Even though they have not yet said הברלה in the תפילה, nevertheless since the day has already passed, and blowing shofar is a skill and not a labor, they were not stringent (Tur).

In most traditional congregations these rules have governed the time and the notes of the blowing of the shofar.

In *Maḥzor Vitry* section 356:4 we find the following text:

שמעתי שתוקעין בארץ ישראל במוצאי יום הכיפורים. תשר"ת. אחר תפילת חול. שכבר הברילו. ובגולה שלנו לא נהגו אלא תקיעה אחת לזכר בעלמא. זכר ליובל... ובעיר קולוניא נהגו העם תשר"ת. ואו' חזון והציבור עונין י"י הוא האלהים ז' פעמים. מפני... מעט עולה לו משבעה רקיעים לאחר תפילה. ולפיכך אין נכון לומר עד אחר תפילת ערבית שיש מקומות שאומר אותו לאחר תפילה נעילה. ואין נכון שמלויים שכינה ויש להם עוד להתפלל.

I have heard that in Israel they blow shofar at the end of Yom Kippur: תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה. After the weekday [מעריב] service, for they have already said הברלה [in the *Amidah*]. And in our diaspora the custom is to blow only one תקיעה as a general commemoration. A commemoration of the jubilee. And in the city of Cologne the people's custom was תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה. And the חזן says and the people reply, 'The Lord is God' seven times. Because [God's presence] ascends a bit to the seven spheres of heaven after this prayer. And thus it is improper to say [The Lord is

God] until after the evening prayer for there are places which say it after the נעילה prayer. And it is not right to accompany the שכינה [away] when they still have to pray.

CONCLUSION

In light of the text in *Mahzor Vitry*, it seems that not only is it permissible to blow the shofar after מעריב, but it is more proper to do so.